

Elektromagnetni talasi – kratak pregled sa IV termina

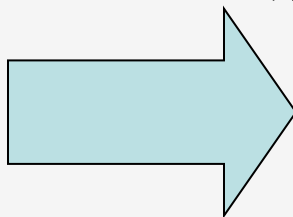
⇒ Analizom Maksvelovih jedančina za vakuum dobijaju se najvažniji podaci o EM talasima

$$\oint_l \vec{E} d\vec{l} = - \iint_s \frac{\partial \vec{B}}{\partial t} d\vec{S}$$

$$\oint_l \vec{B} d\vec{l} = \mu_0 \varepsilon_0 \iint_s \frac{\partial \vec{E}}{\partial t} d\vec{S}$$

$$\oiint_s \vec{B} d\vec{S} = 0$$

$$\oiint_s \vec{E} d\vec{S} = 0$$

$$\frac{\partial^2 E}{\partial \vec{r}^2} = \frac{1}{c^2} \frac{\partial^2 E}{\partial t^2}$$

$$\frac{\partial^2 B}{\partial \vec{r}^2} = \frac{1}{c^2} \frac{\partial^2 B}{\partial t^2}$$

$$c = \frac{1}{\sqrt{\varepsilon_0 \mu_0}}$$

⇒ Vektori E i B su međusobno normalni

⇒ napomene

a. za vrednost $n=c/v$ je izračunata vrednost mnogo veća eksperimentalno dobijene jer je za vrednost dielektrične konstante uzeta statička vrednost

b. u supstancijalnoj sredini $\lambda = \lambda_0/n$, $v = v_0$

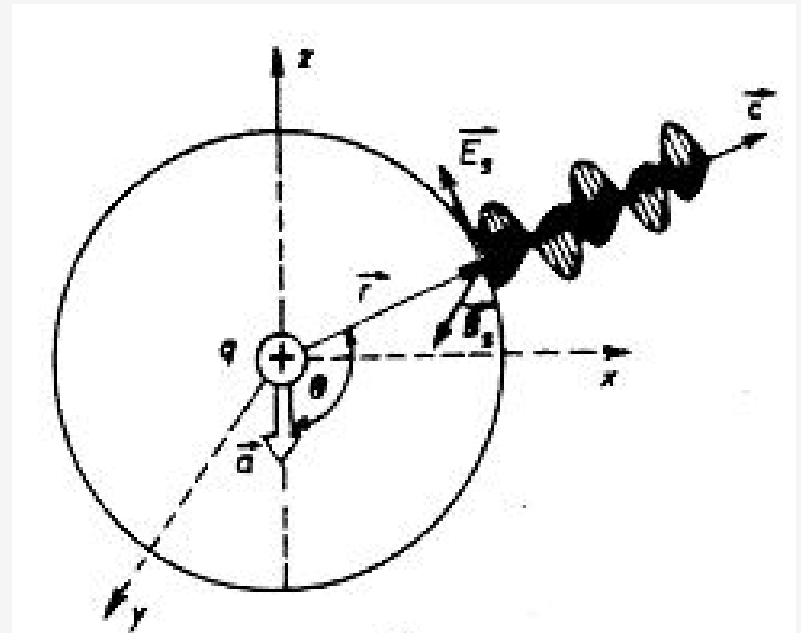
Elektromagnetni talasi – kratak pregled sa IV termina 2

$$\mathbf{E} = c\mathbf{B}$$

$$\vec{P} = \frac{1}{\mu_0} \vec{E} \times \vec{B} = c^2 \varepsilon_0 \vec{E} \times \vec{B}$$

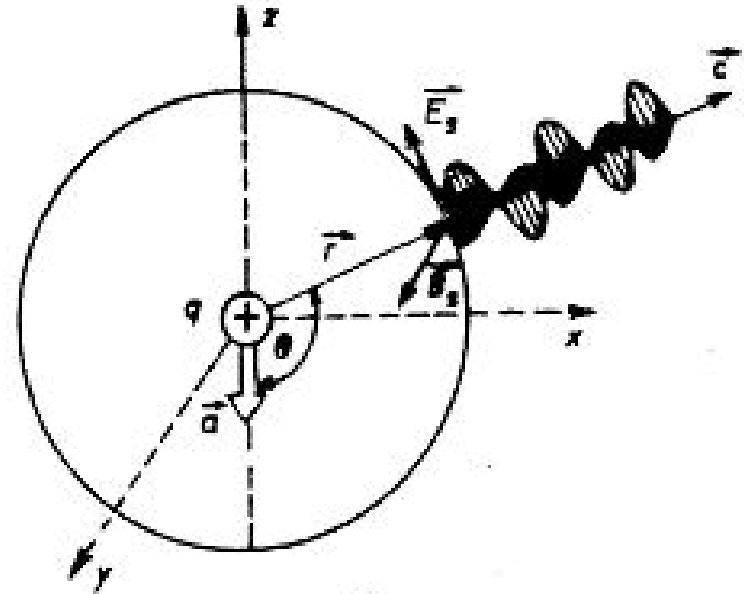
Zračenje naelektrisanog tela koje se kreće ubrzano

$$\vec{B} = \frac{\mu_0}{4\pi} \frac{q}{r^2} \vec{v} \times \vec{r}_0 + \frac{\mu_0 q}{4\pi c} \frac{d\vec{v}}{dt} \times \vec{r}_0$$

Zračenje naelektrisanog tela koje se kreće ubrzano - *dodatak*

⇒ primer naelektrisane čestice koja osciluje duž z-ose

⇒ Za $r \gg \lambda$ amplitude E- i B- polja su

$$E_m = \frac{\mu_0}{4\pi} \frac{qA\omega^2}{r} \sin\theta, \quad B_m = \frac{\mu_0}{4\pi c} \frac{qA\omega^2}{r} \sin\theta$$

Geometrijska optika

a. Svetlost i optički fenomeni

b. Ogledala, sočiva i optički instrumenti

- ⇒ svetlost ima dvojnu prirodu – **talasnu i korpuskularnu**
- ⇒ korpuskularna priroda - npr. fotoelektrični efekat
- ⇒ talasna priroda - npr. difrakcija, interferencija i td.
- ⇒ komentar
- ⇒ prostiranje svetlosti se u izvesnim slučajevima može analizirati bez vodeći računa o njenoj prirodi – pristup zasnovan na pojmu **ZRAKA**
- ⇒ zrak je linija duž koje se prostire svetlosna energija, tj. EM - talas
- ⇒ u izotropnim sredinama zrak je normalan na talasni front

⇒ Geometrijska optika se zasniva na četiri eksperimentalno ustanovljena principa

I Zakon pravolinijskog prostiranja svetlosti

II Zakon nezavisnih svetlosnih zraka

III Zakon odbijanja

IV Zakon prelamanja

III i IV zakon slede iz FERMAOVOG principa (“t” se ne čita!)

Fermaov princip

“Svetlost se uvek prostire duž puta za koje joj je potrebno minimalno vreme”.

$$dt = \frac{ndL}{c},$$

$$t = \int_1^2 \frac{ndL}{c}$$

vreme potrebno svetlosti da stigne
iz tačke 1 u tačku 2

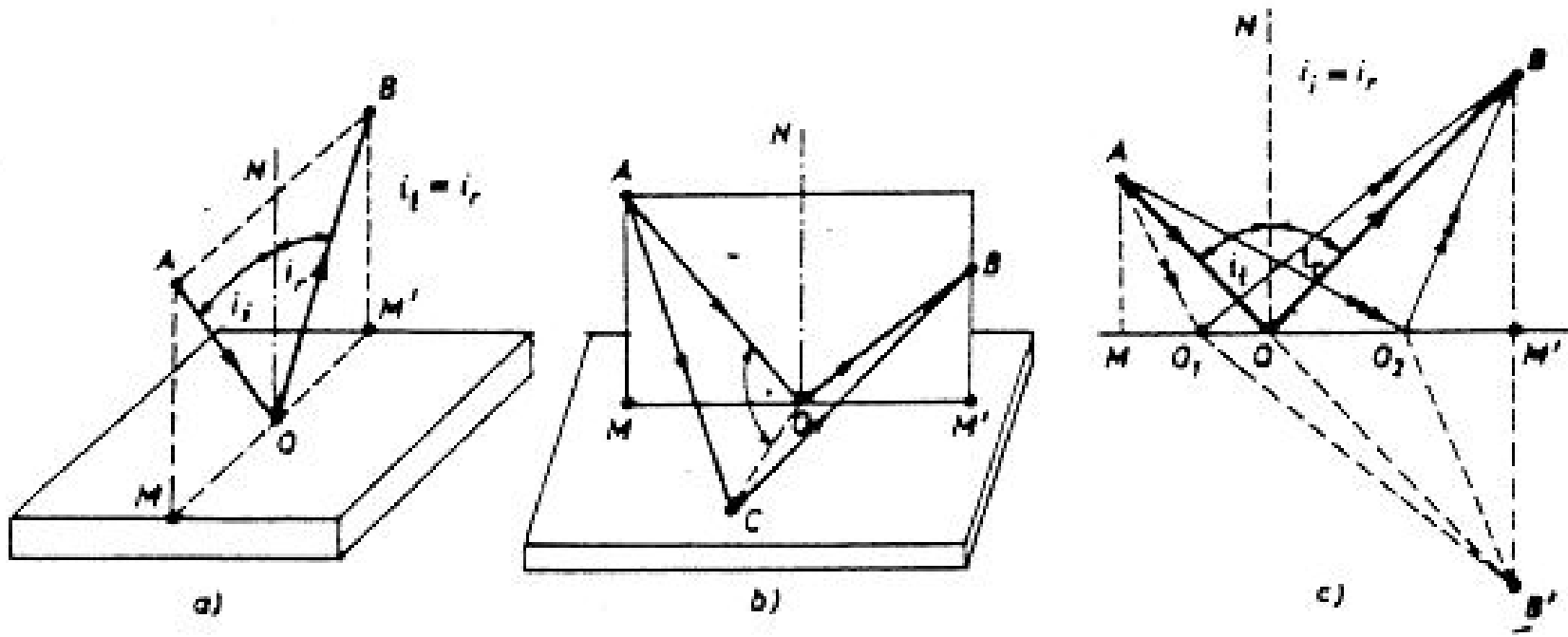
$$s = \int ndL$$

ovo vreme je minimalno kada je tzv.
optički put minimalan

$$s = nL$$

za homogene sredine;
u supstancijalnom sredinama s je uvek veće od L

Zakon odbijanja

$$i_1 = i_2$$

AO, normala na površinu i OB leže u istoj ravni

⇒ komentar

Zakon prelamanja

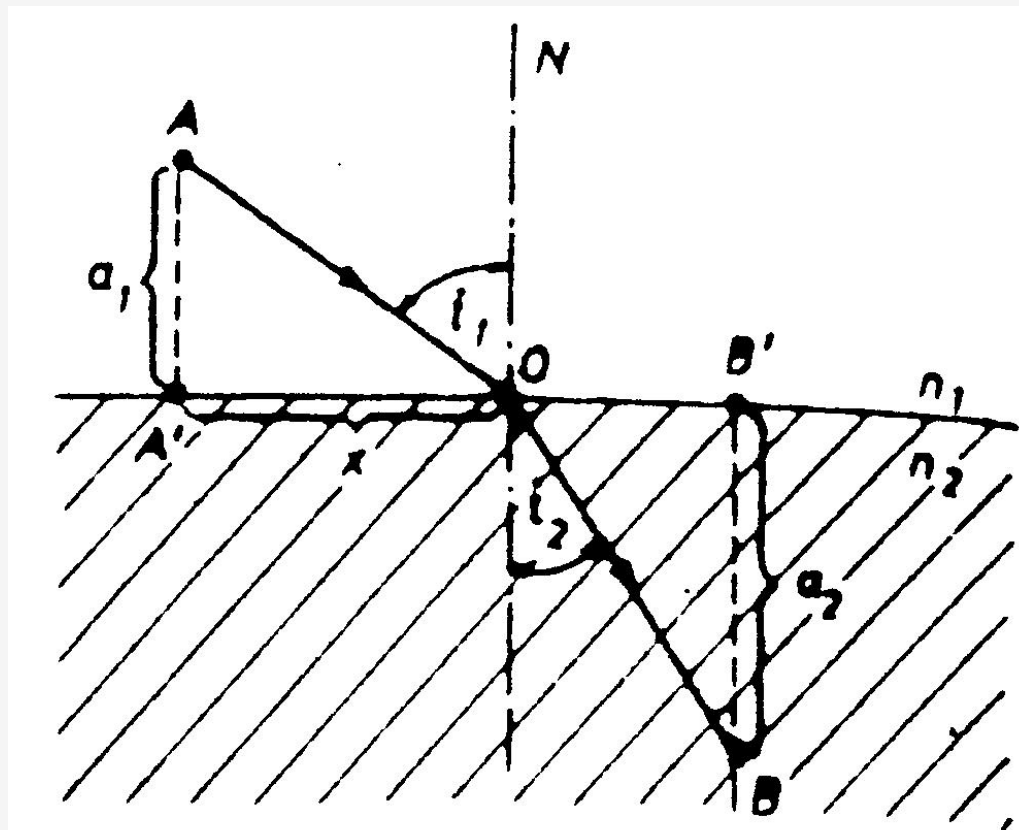
$$s = n_1 L_1 + n_2 L_2$$

$$L_1 = \sqrt{a_1^2 + x^2} \quad \text{i} \quad L_2 = \sqrt{a_2^2 + (b-x)^2}$$

$$s = n_1 \sqrt{a_1^2 + x^2} + n_2 \sqrt{a_2^2 + (b-x)^2}$$

$$\frac{ds}{dx} = \frac{n_1 x}{\sqrt{a_1^2 + x^2}} - \frac{n_2 (b-x)}{\sqrt{a_2^2 + (b-x)^2}}$$

$$n_1 \sin i_1 = n_2 \sin i_2$$

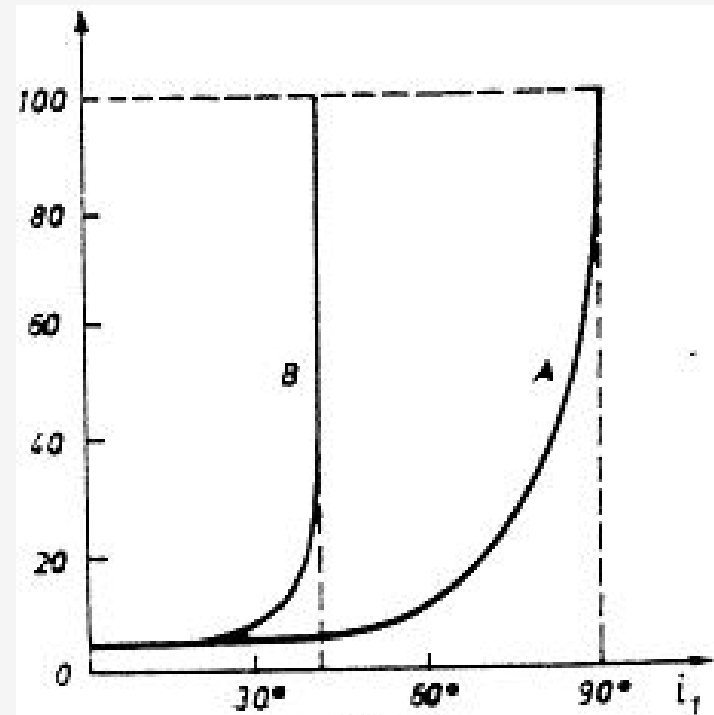
Snelijus – Dekartov zakon

Intezitet reflektovane svetlosti

⇒ analiza izlazi iz okvira geometrijske optike

$$r = \left(\frac{n_1 - n_2}{n_1 + n_2} \right)^2$$

⇒ A vazduh – staklo

⇒ B staklo - vazduh

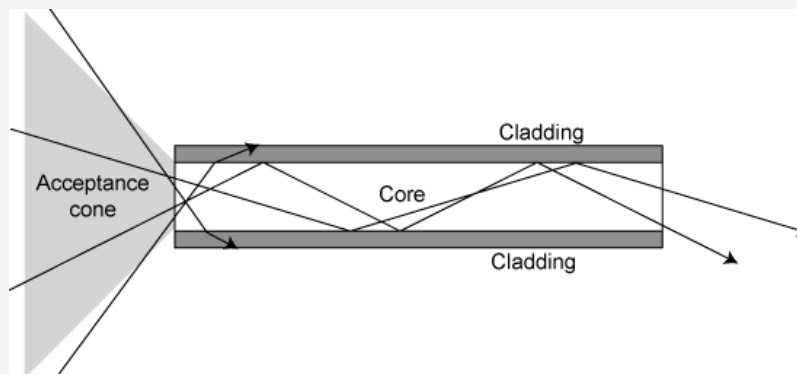
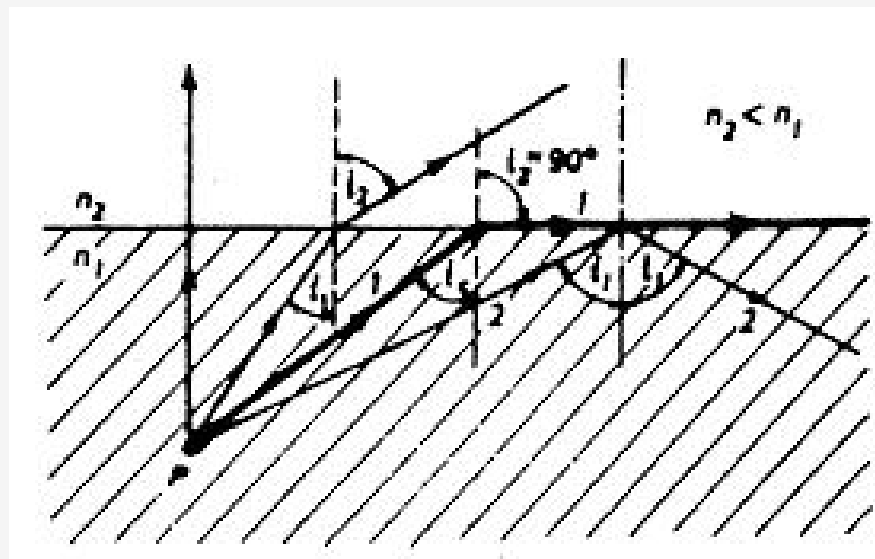
Prelamanje i odbijanje svetlosti na ravnim graničnim površinama

Totalna unutrašnja refleksija

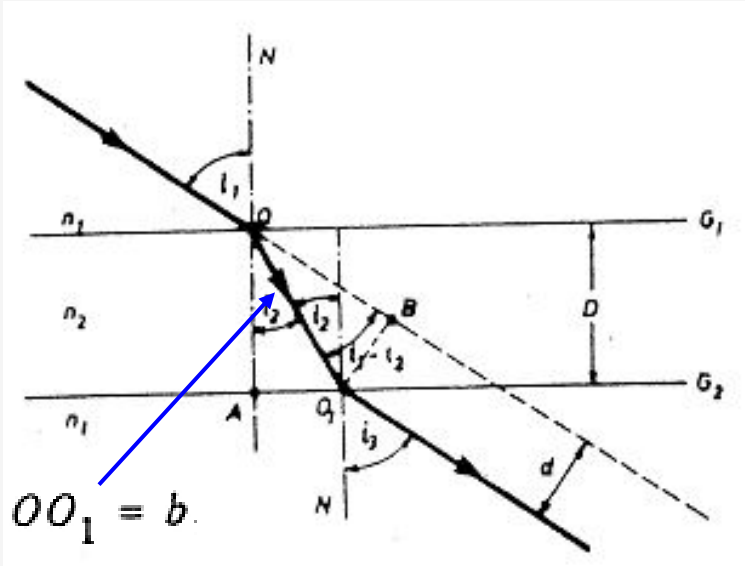
$$\sin i_2 = \frac{n_1}{n_2} \sin i_1$$

$$\sin i_c = \frac{n_2}{n_1}$$

Primer primene
pojave totalne unutrašnje refleksije

Prelamanje kroz planparalnu ploču

$$n_1 \sin i_1 = n_2 \sin i_2 \quad \Rightarrow \quad i_1 = i_3$$

$$n_2 \sin i_2 = n_1 \sin i_3$$

$$d = b \sin (i_1 - i_2)$$

iz trougla OO₁B sledi

$$b = \frac{D}{\cos i_2}$$

$$d = D \frac{\sin (i_1 - i_2)}{\cos i_2}$$

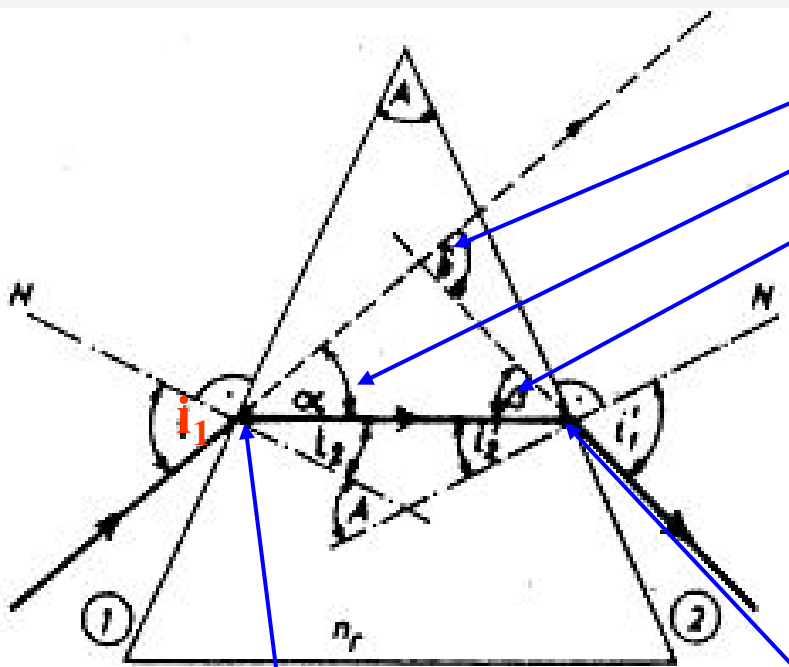
komentar

$$d = D \sin i_1 \left(1 - \sqrt{\frac{1 - \sin^2 i_1}{n_r - \sin^2 i_1}} \right)$$

Geometrijska optika – svetlost i optički fenomeni

Prelamanje i odbijanje svetlosti na ravnim graničnim površinama

Prelamanje kroz prizmu

$$\delta = \alpha + \beta$$

$$\alpha = i_1 - i_2 \quad *$$

$$\beta = i_1' - i_2' \quad *$$

$$i_2' = A - i_2 \quad **$$

δ devijacija

$$\delta = i_1 - A + i_1'$$

Snelijus – Dekartov zakon za 1

$$i_2 = \arcsin \left(\frac{\sin i_1}{n_r} \right)$$

Snelijus – Dekartov zakon za 2 i **

$$i_1' = \arcsin [n_r \sin (A - i_2)]$$

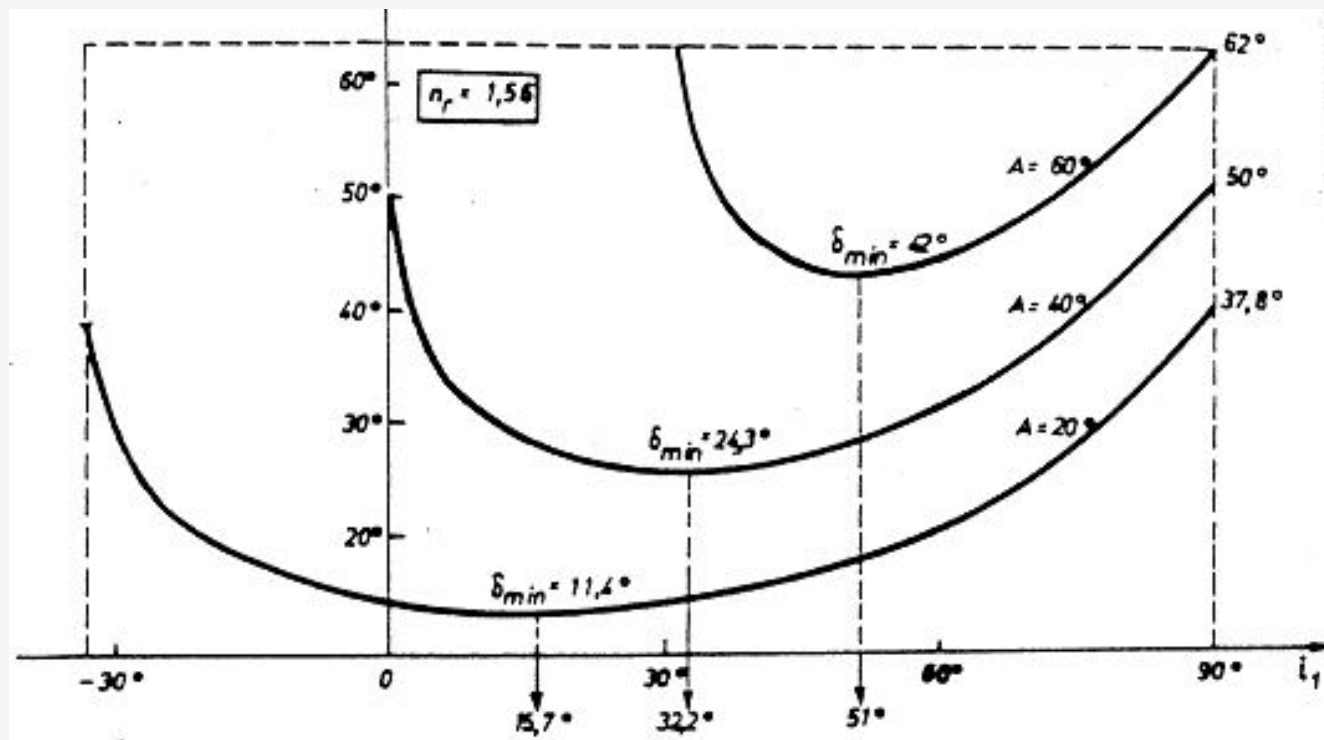
$$i_1' = \arcsin \left\{ n_r \sin \left[A - \arcsin \left(\frac{\sin i_1}{n_r} \right) \right] \right\}$$

Geometrijska optika – svetlost i optički fenomeni

Prelamanje i odbijanje svetlosti na ravnim graničnim površinama

Prelamanje kroz prizmu 2

$$\delta = i_1 - A + \arcsin \left\{ n_r \sin \left[A - \arcsin \left(\frac{\sin i_1}{n_r} \right) \right] \right\}$$

Geometrijska optika – svetlost i optički fenomeni

Prelamanje i odbijanje svetlosti na ravnim graničnim površinama

Prelamanje kroz prizmu 3

$$\delta = i_1 - A + \arcsin \left\{ n_r \sin \left[A - \arcsin \left(\frac{\sin i_1}{n_r} \right) \right] \right\}$$

$$\delta = \arcsin (n_r \sin i_2) - A + \arcsin [n_r \sin (A - i_2)]$$

⇒ nalazi se minimum ove funkcije $\delta_{\min} = 2 \arcsin \left(n_r \sin \frac{A}{2} \right) - A$

$$n_r = \frac{\sin \frac{\delta_{\min} + A}{2}}{\sin \frac{A}{2}}$$

iz matematike

* unakrsni uglovi

** spoljašnji uglovi

(arcsinx) = 1/((1-x²)^{0.5})

za malo A

$$n_r = \frac{\frac{\delta_{\min} + A}{2}}{\frac{A}{2}}$$

Geometrijska optika – svetlost i optički fenomeni

Prelamanje i odbijanje svetlosti na ravnim granničnim površinama

Prelamanje kroz prizmu 4

Primena prizme

- ⇒ određivanje indeksa prelamanja
- ⇒ u spektrometrima

apsolutna disperziona moć supstance

$$n_F - n_C$$

relativna disperziona moć supstance

$$\varpi = \frac{n_F - n_C}{n_D - 1}$$

za plavu liniju vodonika

za žutu Na liniju

za crvenu liniju vodonika

Geometrijska optika – svetlost i optički fenomeni

Prelamanje i odbijanje svetlosti na ravnim granničnim površinama

Prelamanje kroz prizmu 5

apsolutna ugaona disperzija $\delta_F - \delta_c$

za malo A relativna disperziona moć supstance je

$$\omega = \frac{\delta_F - \delta_c}{\delta_D - 1}$$

za plavu liniju vodonika

za žutu Na liniju

za crvenu liniju vodonika

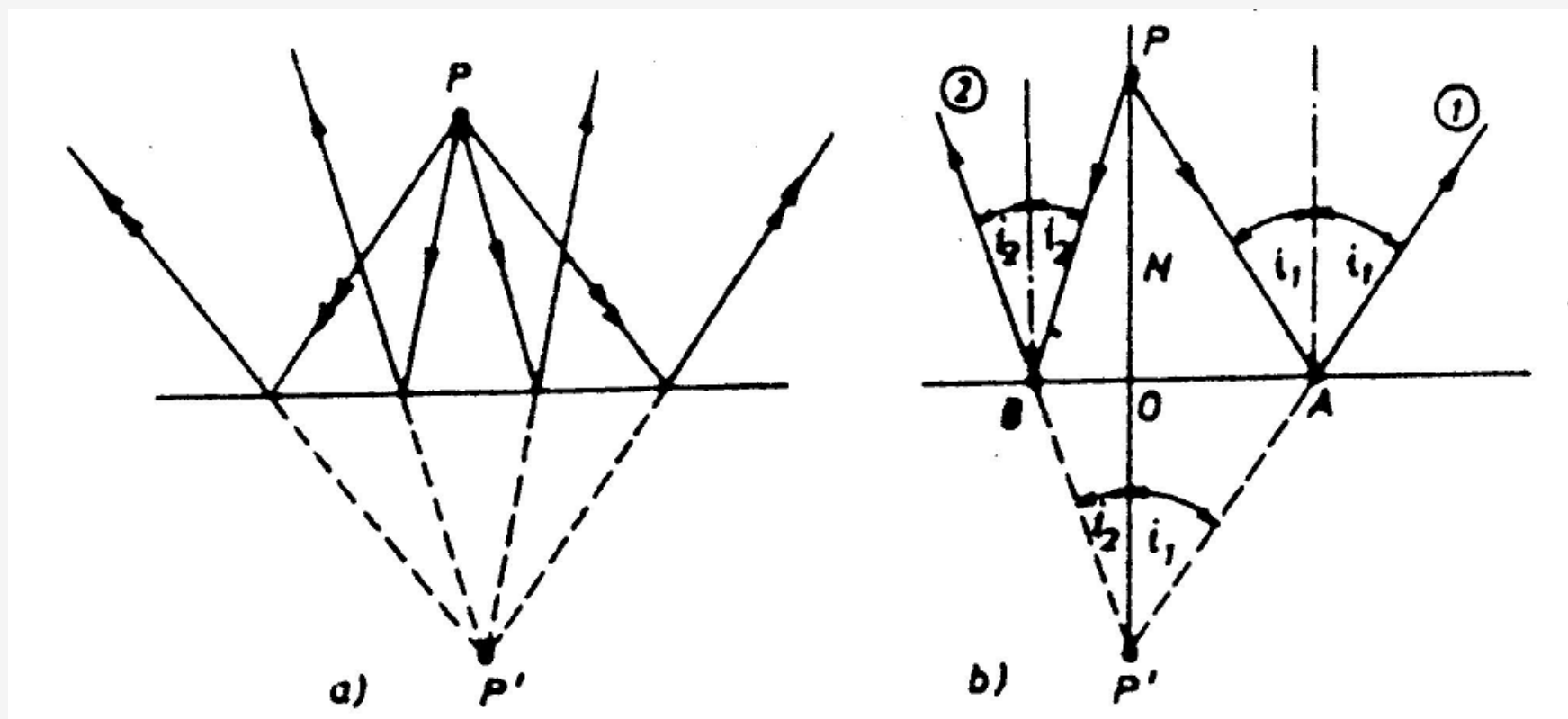
Lik tačkastog predmeta pri refleksiji

- ⇒ zraci iz tačkastog izvora posle prolaska kroz optički sistem mogu da **konvergiraju** ili **divergiraju**
- ⇒ ako zraci **konvergiraju** mogu se seći u **jednoj ili više tačaka**
- ⇒ ovi preseki čine REALAN LIK
- ⇒ ako se zraci seku u jednoj tački lik je **stigmatičan**, u suprotnom je **astigmatičan**
- ⇒ ako zraci **divergiraju** lik je IMAGINARAN i dobija se u preseku njihovih produžetaka
- ⇒ imaginaran lik može da bude stigmatičan i astigmatičan
- ⇒ promena pravca ne zavisi od smera prostiranja zraka, tj. predmet i lik mogu da zamene uloge

Geometrijska optika – svetlost i optički fenomeni

Lik tačkastog predmeta pri refleksiji 2

⇒ dobija se stigmatičan imaginarni lik - KOMENTAR

Lik tačkastog predmeta pri prelamanju na ravnoj graničnoj površini

$$b \tan i_2 = a \tan i_1 \quad *$$

Iz * i Snelijus – Dekartovog zakona sledi

$$b = a \frac{n_2 \cos i_2}{n_1 \cos i_1}$$

$$\frac{\cos i_2}{\cos i_1} = \sqrt{\cos^2 i_1 - n_r^2 \operatorname{tg}^2 i_1}$$

→ $b = b(i_1)$

dobija se astigmatičan imaginarnan lik

za malo i_1 važi

$$b = a \frac{n_2}{n_1}$$

